

कोयना शिक्षण संस्था द्वारा संचालित

बाळासाहेब देसाई कॉलेज, पाटण

!!शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापुर!!

भूगोलशास्त्र विभाग

२०२३-२०२४

सेमिस्टर : VI

प्रकल्पाचे नाव

पाटण शहराची समस्या

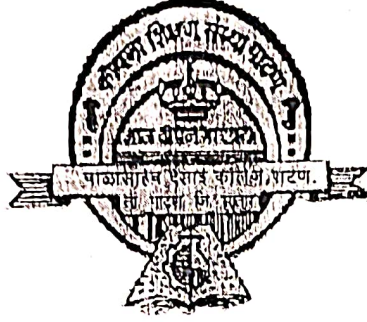
पेपर कं :- ११

मार्गदर्शक

प्रा . तडाखे सर

Koyna Education Society's

BALASAHEB DESAI COLLEGE, PATAN (SATARA)

DEPARTMENT of GEOGRAPHY

LABORATORY CERTIFICATE

This is certify that

Mr./Miss.....Gawant Swapnali Shiray.....

*Roll No. 380..... has satisfactorily completed the
Journal / Village Land Use Survey / Project / Study
Tour Report as per the Syllabus of Geography laid down
by Shivaji University, Kolhapur during the academic
year 2023 - 2024.*

Exam No:

Date: 06/04/2024.....

Teacher in Charge

Examiner

HEAD
Department of Geography
Balasaheb Desai College, Patan
Department of Geography

अनुक्रमणिका

अ.क		पान नं.
१	प्रस्तावना	
२	पाटण शहरातील भौगोलिक अभ्यास	
३	पाटण प्राकृतिक रचना	
४	पाटण शहरातील समस्या	
५	वनस्पती	
६	उद्देश	
७	माहितीचे संकलन	

प्रस्तावना

महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम १९६१ चे कलम (४) कलम २७४ (२) आणि म.जि. प. व पं. स. अधिनियम १६४ मधील तरतुदीनुसार व वेळोवेळी आलेल्या सुधारणास अनुसरून पंचायत समिती कार्यालय पाटणचा सन २०२३-२४ या वर्षाचा वार्षिक प्रशासन अहवाल तयार केलेला आहे व दिनांक ६/३/२०२४ रोजी पंचायत समिती पुढे ठेवून ठराव क. ने मंजुरी घेतलेली आहे. महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम १९६१ नुसार विद्यमान लोक प्रतिनिधी दिनांक १४/०३/२०२४ पासून कार्यरत आहे .

पाटण शहरातील भौगोलिक आभ्यास

पाटण हे सातारा जिल्ह्यातील पाटण शहर आहे. पाटण हा सातारा जिल्ह्यातील तालुका आहे. माजी मुख्यमंत्री श्री पृथ्वीराज चव्हाण हे देखील याच गावाचे आहेत. पाटण शहरात . महाराष्ट्रातील प्रसिद्ध कोयना धरण आहे. पाटण शहराला सह्याद्रीच्या पर्वत रांगांचा सुंदर चेहरा लाभला आहे. विजनिर्मिती मोठ्या प्रमाणात तयार होते. निसर्गरम्य असे वातावरण या शहरात आहे. ,म्हावशी,येरफळे,आडूळ,सोनगाव अशी काही गावे खुप छान आहे . येरफळे हे गाव खासदार श्री. निवास पाटील यांचे आहे. या पाच-सहा गावासाठी कर्मवीर भावराव पाटील यांनी एका टेकडीवर १९४७ मध्ये शाळा सुरू केली होती.

या शाळेचे नाव (रयत शिक्षण संस्थेचे) ठक्कर बाप्पा विद्यालय, गांधी टेकडी असे आहे. शाळा निसर्गाच्या वातावरणात आहे. शाळेच्या शेजारी विहिरीकेशन हा पाण्याचा मोठा प्रकल्प आहे. ना.जि.प.प्राथमिक शाळा, येरफळे हे रयतेचे आहे. हे प्राथमिक शाळा येरफळे या गावी आहे.

या संस्थेने कॉलेज उभारले आहे . या शहरात शंभुराजे व विक्रमसिंह पाटणकर यांचे दोन गट आहेत . मरळी गावात देसाई सह . साखर कारखाना आहे . या शहरात निसर्गरम्य वातारण आहे . पाटण शहरात अनेक मातीचे प्रकार आढळतात . तांबडी माती, काळी माती आढळते . लाल माती हा एक मातीचा प्रकार आहे .

पाटण शहरात अनेक वनस्पती आहेत . कडूनिंब, तुळस, कोरफड, अडूळसा अशा अनेक वनस्पती आहे .

पाटणची प्राकृतिक रचना

• भौगोलिक क्षेत्र

पाटण शहराचे एकूण भौगोलिक क्षेत्रफळ १,४०,३६४ हेक्टर असून पिकाखाली क्षेत्र ६६,७०० हेक्टर आहे. या शहराचे क्षेत्रफळ १३०३ चौरस किलोमीटर आहे. मुख्य पिके खरीप ज्वारी, भात, भुईमुग ही असून पैशाचे पिक ऊस आहे. पाटण शहराच्या पूर्वेस कराड तालुका, पश्चिमेस रत्नागिरी जिल्हा, उत्तरेस जावळी तालुका, व सातारा आहे. आणि दक्षिणेस सांगली जिल्हा आहे. या शहरातून कोयना, केरा, मोरणा, वांग, उत्तरमांड, व तारळी या नद्या वाहत असून कोयना नदीवर जलविद्युत निर्मितीसाठी कोयना धरण बांधणेत आलेले आहे. तसेच शहरात पाच धरणांचे कामे प्रगतीपथावर आहेत.

• लोकसंख्या

सन २०११ च्या संभाव्य जनगणनेनुसार एकूण लोकसंख्या २९९५०९ आहे. त्यापैकी ग्रामीण भागातील २८५७३० व नागरी भागातील १३७७९ लोकसंख्या आहे. पाटण शहराची एकूण लोकसंख्या २,९९,५०९ इतकी आहे. त्यापैकी पुरुष १,४५,०७४ इतके आहेत. व स्त्रिया १,५४,४३५ इतकी आहे.

• पर्जन्यमान

पाटण शहर हे उष्ण या दमट हवामानात येते व वर्षाचे सरासरी पर्जन्यमान १५८३.५८ मि.मी. आहे. शहरामध्ये सन २०१७-१८ मध्ये १७८१ मि.ली. पाऊस झाला आहे.

• पिक

मुख्य पिक खरीप ज्वारी, भात, भुईमुग ही असून पैशाचे पिक ऊस हे आहे.

• शैक्षणिक सुविधा

या शहरात जिल्हा परिषद मालकीच्या ५३० प्राथमिक शाळामध्ये २०,३७५ विद्यार्थी शिक्षणाचा लाभ घेत आहे. ६५ माध्यमिक शाळामध्ये विद्यार्थी संख्या २०,१३६ व तीन महाविद्यालये १६ उच्च माध्यमिक शाळा व एक वी.एड. कॉलेज दोन डी.एड. कॉलेज व दोन औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था आहेत. तसेच ७५६ अंगणवाड्या कार्यरत आहेत.

• आरोग्य सुविधा

शहरातील ग्रामीण व डोंगराळ भागातील लोकांना औषधोपचार करणे, रोगप्रतिबंधक लस टोचणे, निर्जंतूकीकरण व कुटूंब कल्याण - इत्यादी करिता २ कुटीर रुग्णालय १३ प्राथमिक आरोग्य केंद्रे, दोन आयुर्वेदिक दवाखाने व ६३ उपकेंद्रे वैद्यकीय सेवेत काम करित आहेत.

• पशुवैद्यकीय सुविधा

शहरात पशुवैद्यकीय सुविधा पुरवण्यासाठी ६ पशुवैद्यकीय दवाखाने असून १२ पशुउपचार मदत केंद्रे व फिरता पशुवैद्यकीय दवाखाना आहेत. सदरचे एकूण १९ दवाखान्यांपैकी १४ दवाखान्यात गोठविलेल्या विर्य माध्यमाद्वारे कृत्रिम रेतनाने पशु पैदास करणेची सोय आहे.

• स्थानिक संस्था

या शहरात एकूण ३२५ महसूली गावे असून २३८ ग्रामपंचायती कार्यरत असून त्यांचे मार्फत निरनिराळ्या विकास योजना व कामे राबविणेत येत आहे.

माहितीचे संकलन

नेटच्या वेबसाईट

- सागर विनायक बोलके (विस्तार अधिकारी) (सांख्यिकी)
- सुनिल बलराम चौधरी (क्लार्क)
- रघुनाथ धोंदिराम कांबळे (ग्रामस्थ पाटण) (सेवा निवृत्त)